

KÁBÍTÓSZER-FOGYASZTÓ BETEGEK ELLÁTÁSA —

ADATVÉDELMI TÁJÉKOZTATÓ EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK RÉSZÉRE

Egészségügyi dolgozóként óhatatlanul találkozhat kábítószer-használathoz kötődő esetekkel. A kábítószer-használat bűncselekmény, de az adatok védelméhez, az orvosi titoktartáshoz való jog mindenkit megillet.

Hogyan oldható fel ez a konfliktus? Mikor kell értesíteni a rendőrséget? Milyen adatok adhatók át a számukra? Útmutatónk célja a hasonló helyzetek döntéseinek megkönnyítése.

Kérdés-válasz formában adatvédelmi szempontból járjuk körbe a kábítószerrel összefüggő eseteket, és a törvény adta lehetőségek és kötelezettségek alapján nyújtunk tanácsokat a kezelésükre.

1 KÁBITÓSZER-TÚLADAGOLÁSOS ESETHEZ RIASZTOTTAK. ÉRTESÍTENEM KELL A RENDŐRSÉGET DROGHASZNÁLAT MIATT?

A rendőrség értesítése ezekben az esetekben nemcsak nem indokolt, de rendszerint törvényellenes is. Az orvosokra és az egészségügyi dolgozókra titoktartási kötelezettség vonatkozik, emellett az adatvédelmi törvény előírásainak betartásával, fokozott körültekintéssel kell kezelni és óvni a betegek személyes adatait. Egyedül abban az esetben riaszthatja a rendőrséget, ha az ellátás során az Ön vagy mások testi épségét közvetlen veszély fenyegeti. Önmagában a kábítószer-fogyasztás miatti rosszullét ténye azonban nem jelent fenyegetést az Ön vagy mások testi épségére. Ilyen veszély lenne, ha az ellátásra szoruló személy késsel hadonászik Ön felé. Ebben az esetben azonban a veszély független attól, hogy azt mi okozza, van-e köze egyáltalán bármilyen kábítószer fogyasztásához.

2 MENTŐSKÉNT TALÁLKOZTAM OLYAN GYAKORLATTAL, MELYNEK SORÁN A BIZTONSÁG KEDVÉÉRT MINDIG HÍVNAK RENDŐRT IS A KÁBITÓSZERES ESETEKHEZ. EZEK SZERINT EZ JOGELLENES?

IGEN. Az Országos Mentőszolgálat a segítségért hozzá forduló, rosszullétük miatt gyógykezelésre szoruló drogfogyasztókról nem tehet bejelentést a rendőrségnek, ezt az ombudsman is megállapította évekkal ezelőtt. Az Országos Mentőszolgálat Főigazgatója arra utasította a munkatársait, hogy az ombudsmani állásfoglalásnak megfelelően járjanak el, azaz kábítószer-fogyasztó ellátása esetén ne vonják be a rendőrséget. 2014-ben az Országos Tisztifőorvosi Hivatal arra utasította a mentőszervezeteket, hogy az ellátásra szoruló személy kábítószer-használata esetén tegyenek eleget titoktartási kötelezettségüknek és csak a törvény által előírt esetekben értesítsék a rendőrséget.

3 PONTOSAN MIT TAKAR A TITOKTARTÁSI KÖTELEZETTSÉG AZ EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK ESETÉBEN?

Az ellátás során az egészségügyi dolgozó tudomására jutott egészségügyi adatok ún. különleges személyes adatok, amelyeket Önnek bizalmasan kell kezelnie. Az egészségügyi adatok kezelését szabályozó törvények szerint az orvosi titoktartás alól csak akkor lehet mentesülni, ha az adat továbbításához az érintett, illetve törvényes képviselője írásban hozzájárult. Egy droghasználat okozta rosszullét ellátása során azonban ilyen hozzájárulás nem várható. A hatályos törvények értelmében tehát a betegnek joga van az orvosi titoktartáshoz. A beteg jogosult arra, hogy az őt ellátó orvosok tudomására jutott egészségügyi és személyes adatait [amit a törvény együtt orvosi titoknak hív] csak az arra jogosulttal közöljék, és azokat bizalmasan kezeljék. Az egészségügyi adatokat hozzájárulás hiányában, csak abban az esetben kell közölni, ha ezt törvény elrendeli, vagy ha mások életének, testi épségének és egészségének védelme szükségessé teszi. Fontos tudni azt is, hogy a törvény szerint a különleges adat hozzáférhetővé tétele illetéktelen személy részére büntettnek minősül, amely három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

4 KOLLÉGÁIMMAL MEGOSZTHATOM A TUDOMÁSOMRA JUTOTT, KÜLÖNLEGES SZEMÉLYES ADATOKAT?

Csak abban az esetben, ha ennek szakmai oka van. Szakmai elvárás lehet például beszámolnia az aneszteziológus kollégának altatás előtt arról, hogy az ellátásra szoruló személy vélhetően mit és milyen mennyiségben használt. Indokolatlanul azonban kollégáinak sem továbbíthatja ezeket az adatokat.

5 TITOKTARTÁSI KÖTELEZETTSÉGEM CSAK A BETEG ELLÁTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ADATOKRA ÉRVÉNYES?

A titoktartási kötelezettség minden olyan adatra vonatkozik, ami a beteg egészségi állapotával kapcsolatos és az egészségügyi szolgáltatás nyújtása során az Ön tudomására jutott. Ha tehát egy kábítószerrel túladagolt személy ellátása során tudomást szerez daganatos betegségről, azzal kapcsolatban szintén titoktartási kötelezettség terheli, függetlenül attól, hogy az adatokhoz közvetlenül a betegől, az ellátása során vagy az egészségügyi dokumentációjából jutott. Ugyanígy nem továbbíthatja a tudomására jutott, nem egészségügyi adatokat sem, például a beteg vallására, családi állapotára vagy szexuális orientációjára vonatkozó adatokat.

6 A KÁBÍTÓSZEREK FOGYASZTÁSA TÖRVÉNYBE ÜTKÖZIK. MI INDOKOLJA, HOGY FALAZZAK AZ ELLÁTÁSRA SZORULÓ FOGYASZTÓNAK?

Nem falazásról van szó, hiszen Ön nem vállal bűnrészességet, sőt, akkor cselekedne jogellenesen, ha megszegné titoktartási kötelezettségét. Ha egy kábítószer-használat miatti rosszulérthez riasztják, az Ön feladata a beteg ellátása és életének védelme – az ezen túlmutató kérdések Önt nem érintik. A hatályos magyar büntetőjog nem ismer általános feljelentési kötelezettséget, csak néhány olyan bűncselekménytípus létezik, melyek esetében a feljelentés elmulasztása önmagában bűncselekményt valósít meg. A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények nem tartoznak ebbe a kategóriába. A titoktartási kötelezettség miatt az orvosnak vagy a mentősnek ebben az esetben a feljelentési jogosultsága – a korábban ismertettek tükrében – korlátozott.

7 MILYEN ESETEKBEN KELL ÉRTESÍTENEM A RENDŐRSÉGET?

Ha úgy ítéli meg, hogy az ellátásába került vélelmezett kábítószer-használó az Ön vagy mások testi épségét veszélyezteti, és az Ön vagy mások védelme csak a rendőrség közreműködésével védhető meg, ne habozzon: saját vagy mások érdekében értesítse a rendőrséget! Ilyen esetben természetesen nem feltétel, hogy az ellátandó személy kábítószerrel fogyasszon. Ha úgy véli, hogy alkoholtól, pszichés zavar következtében vagy bármilyen okból vált agresszívvá és ellátása során veszélyben érzi testi épségét, ugyanúgy hívhat rendőrt.

8

A KÁBITÓSZER-HASZNÁLÓK A KÖRNYEZETÜKNEK IS ÁRTHATNAK. MI INDOKOLJA AZ ADATAIK KIEMELT VÉDELMEÉT?

A törvényhozónak jó oka volt arra, hogy a kábítószer-fogyasztók adatainak kiemelt védelmet nyújtson. A széles körben elterjedt társadalmi előítélet a kábítószer-fogyasztókat nem betegnek, segítségre szoruló embernek vagy kísérletező fiatalnak, hanem jellemzően bűnözőnek tekinti. Az előítélet hatására sok kábítószer-fogyasztó jelenleg is fél probléma esetén egészségügyi segítségért fordulni. Könnyen belátható, hogy rendkívül káros közegészségügyi következményekkel jár, ha az intézkedő mentők értesítik a rendőrséget, hiszen így a drogfogyasztók rosszulletésénél sem merik majd hívni a mentőszolgálatot, ami akár életükbe is kerülhet. Az adott esetben a jog előnyben részesíti az emberi élet védelmét az állami büntetőigény érvényesítésével szemben annak érdekében, hogy a büntető igazságszolgáltatástól való félelem ne tartsa vissza a droghasználót az orvosi segítség kérésétől. További figyelembe veendő szempont, hogy 2013. július 1. óta a büntető törvénykönyv nem csak a kábítószer-tartását, de fogyasztását is büntetni rendeli, ezért, ha a használat bizonyítást nyer, a rendőrségnek hivatalból eljárást kell indítania az ellátottal szemben. A hazai drogstratégia is elismeri, hogy problémás kábítószer-használatot nem rendszertani eszközökkel, hanem célzott kezelőprogramokkal lehet orvosolni.

9

MI A TEENDŐM AKKOR, HA A RENDŐRSÉG NYOMOZÁST FOLYTAT AZ EGYIK BETEGGEL SZEMBEN, EZÉRT BEKÉRI AZ ALANY TELJES EGÉSZSÉGÜGYI DOKUMENTÁCIÓJÁT, AMELY KÜLÖNLEGES ADATOKAT IS TARTALMAZ? MEGTAGADHATOM A KÜLÖNLEGES ADATOK KIADÁSÁT?

Az orvosoknak a kezelés során birtokába kerülhetnek különleges adatok a betegekről. Altatással járó műtét esetén például az orvosnak fontos tudnia, hogy a páciens használt vagy használ-e kábítószereseket, mert ez befolyásolhatja az altatás módszerét. A rendőrség azonban csak az elkövetőnek vagy a sértettnek a bűncselekménnyel összefüggő egészségügyi adatait kezelheti, egyéb személyes adat kezeléséhez nincs jogosultsága. Egy beteg ellen folytatott eljárás tehát önmagában nem indokolja, hogy minden dokumentációt bekérjenek a kórháztól. Ha például kábítószer-bűncselekmény miatt folyik eljárás, a sikeres nyomozáshoz nem szükséges, hogy a rendőrség az ellátott egyéb betegségeiről is tudomást szerezzen. Éppen ezért az intézmények ilyen megkeresés esetén a rendőrségnek kötelessége megjelölni az adatkezelés célját és a kért adatok körét. Emellett a rendőrség jogszerű adatkéréséhez ügyészijóváhagyás szükséges. Ez alól csak a „halaszthatatlan intézkedés” kivétel, amikor a nyomozás kábítószer-kereskedelemmel, terrorizmussal, illegális fegyverkereskedelemmel, pénzmosással vagy szervezett bűnözéssel függ össze és a késedelem veszéllyel jár. Bár a bűncselekménnyel összefüggő egészségügyi adatokat az orvosnak kötelessége kiadni a rendőrség számára, a kábítószer-fogyasztás miatt indult eljárások esetén nem indokolt a teljes egészségügyi dokumentáció bekérése, ami további különleges adatokat tartalmazhat a betegről.

